

IL-KUMMISSJONI
EWROPEA

Brussell, 28.10.2019
COM(2019) 548 final

RAPPORT TAL-KUMMISSJONI LILL-PARLAMENT EWROPEW, LILL-KUNSILL, LILL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW U LILL-KUMITAT TAR-REĞJUNI

dwar l-implimentazzjoni, ir-riżultati u l-valutazzjoni ġeneralis tas-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali 2018

1. INTRODUZZJONI

1.1. Il-kuntest: Il-wirt kulturali Ewropew bhala riżorsa ghall-Ewropa

L-Unjoni Ewropea ġatret is-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali tal-2018 (minn hawn 'il quddiem “EYCH 2018”).

Il-wirt kulturali Ewropew “jikkostitwixxi sors komuni ta’ tifkira, fehim, identità, djalogu, koeżjoni u kreattività għall-Ewropa¹”. Dan “iħaddan firxa wiesgħa ta’ riżorsi li ntirtu mill-imghoddi fil-forom u l-aspetti kollha — tangibbli, mhux tangibbli u digitali (imwielda fl-era digitali u digitalizzati), inkluži monumenti, siti, pajsagġi, ħiliet, prattiki, għarfien u espressjonijiet ta’ kreattività umana, kif ukoll kollezzjonijiet ikkonservati u amministrati minn korpi pubblici u privati bħal mużewijiet, libreriji u arkivji, u l-wirt ċinematografiku”².

Bħala reġjun, l-Unjoni Ewropea tirrappreżenta aktar minn terz tal-Lista tal-Patrimonju Dinji tal-UNESCO³ u kwart tal-Lista Rappreżentattiva tal-UNESCO tal-Wirt Kulturali Intanġibbli tal-Umanità⁴. S’issa, 38 sit irċevew ic-Certifikat tal-Patrimonju Ewropew⁵ għar-rwol li kellhom fl-istorja Ewropea. Hemm 33 Rotta Kulturali tal-Kunsill tal-Ewropa cċertifikati⁶. Europeana, il-pjattaforma digitali Ewropea għall-wirt kulturali, tagħmel aċċessibbli 54 miljun oġgett minn 3,700 istituzzjoni kulturali Ewropej. Fir-rigward tal-wirt naturali, - parti shiħa tal-wirt kulturali -, in-netwerk ta’ 27 000 sit protett ta’ Natura 2000 ikopri 18 % tal-art tal-UE u kważi 6 % tat-territorju marittimu tagħha.

Il-wirt kulturali huwa wkoll riżorsa għall-Ewropa. Aktar minn 300 000 persuna huma impiegati fis-settur tal-wirt kulturali tal-UE u 7.8 miljun impjiegi tal-UE huma indirettament relatati mal-wirt (eż. l-interpretazzjoni u s-sigurtà).

Dan ir-rapport jagħti ġarsa ġenerali lejn l-implimentazzjoni u r-riżultati tas-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali 2018, f’konformità mal-Artikolu 10 tad-Deciżjoni (UE) 2017/864 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-17 ta’ Mejju 2017⁷.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017D0864>

² ibid

³ <http://whc.unesco.org/en/list/?&delisted=1>

⁴ <https://ich.unesco.org/en/lists>

⁵ https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label_en

⁶ Kunsill tal-Ewropa, 2017

⁷ Ara hawn fuq, in-nota 1 f'qiegħ il-pägna

1.2. Objettivi tas-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali 2018

Id-Deċiżjoni (UE) 2017/864 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali (2018)⁸ (minn hawn 'il quddiem "Deċiżjoni EYCH") stabbiliert objettivi generali u spċifici.

L-ghan globali tas-Sena Ewropea kien li jheġġeg il-kondiżjoni u l-apprezzament tal-wirt kulturali Ewropew rikk u divers, biex titqajjem kuxjenza dwar l-istorja u l-valuri komuni u biex jissahħaħ sens ta' appartenenza għal spazju komuni Ewropew.

L-objettivi generali tas-Sena Ewropea kienu li theġġeg u tappogga l-isforzi tal-Unjoni, l-Istati Membri u l-awtoritajiet regionali u lokali, b'kooperazzjoni mas-settur tal-wirt kulturali u s-soċjetà civili f'sens usa', li tipprotegi, tissalvagwardja, tutilizza mill-ġdid, issahħaħ, tivvalorizza u tippromwovi l-wirt kulturali tal-Ewropa, u b'mod partikolari biex:

- "tikkontribwixxi għall-promozzjoni tar-rwol tal-wirt kulturali tal-Ewropa bħala komponent centrali tad-diversità kulturali u d-djalogu interkulturali(...);
- "issahħaħ il-kontribut tal-wirt kulturali tal-Ewropa għas-socjetà u għall-ekonomija, permezz tal-potenzjal ekonomiku dirett u indirett tagħha(...);
- "tikkontribwixxi għall-promozzjoni ta' wirt kulturali bħala element importanti fir-relazzjonijiet bejn l-Unjoni u pajjiżi terzi⁹(...).

1.3. Stharrig tal-Ewrobarometru dwar il-wirt kulturali

Sabiex tithejjha s-Sena Ewropea, saret edizzjoni speċjali tal-istħarriġ tal-Ewrobarometru¹⁰ fl-ahħar tal-2017. L-ghan tagħha kien li tevalwa l-attitudnijiet u l-opinjonijiet tal-Ewropej dwar il-wirt kulturali.

L-istħarriġ wera li l-Ewropej iqisu:

- li l-wirt kulturali huwa importanti għalihom personalment (84 %), kif ukoll għall-komunità tagħhom (84 %), għar-reğjun (87 %), għall-pajjiż (91 %) u għall-UE kollha (80 %);
- li l-awtoritajiet pubblici għandhom jallokaw aktar riżorsi għall-wirt kulturali (74 %), u li l-awtoritajiet pubblici, inkluża l-UE, għandhom jagħmlu l-aktar biex iħarsu l-wirt kulturali.

Huma kburin bil-wirt kulturali (82 %), u jaqblu li dan jista' jtejjeb il-kwalità tal-ħajja (71 %) u sens ta' appartenenza għall-Ewropa (70 %);

2. IMPLEMENTAZZJONI TAS-SENA EWROPEA TAL-WIRT KULTURALI 2018

Biex tīgħi implementata s-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali 2018 ġie adottat approċċ deċentralizzat.

2.1. Governanza tas-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali 2018

Fuq livell nazzjonali, is-Sena Ewropea ġiet ikkoordinata mill-“koordinaturi nazzjonali”, li jirrapprezentaw lill-pajjiżi partecipanti - it-28 Stat Membru kollha, kif ukoll disa' pajjiżi

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017D0864>

⁹ Id-Deċiżjoni (UE) 2017/864

¹⁰ https://europa.eu/cultural-heritage/toolkits/special-eurobarometer-europeans-and-cultural-heritage_mt

assocjati (l-Albanija, il-Božnja-Herzegovina, ir-Repubblika tal-Maċedonja ta' Fuq, l-Iżlanda, il-Montenegro, in-Norveġja, l-Iżvizzera, il-Georgia u s-Serbja).

Fuq livell Ewropew, l-implimentazzjoni tas-Sena Ewropea kienet sforz kongunt tal-Kummissjoni Ewropea (sa 15-il DĢ), il-Parlament Ewropew, il-Kunsill tal-UE, il-Kumitat tar-Regjuni, u l-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew. Il-Kummissjoni żgurat il-koordinazzjoni tas-Sena Ewropea fil-livell tal-Unjoni.

Il-Kummissjoni Ewropea ġiet meħejna minn grupp ta' 38 organizzazzjoni tas-soċjetà civili (“kumitat tal-partijiet ikkonċernati”), magħżula permezz ta' proċess miftuħ u trasparenti, wara sejha miftuħa għall-participazzjoni. Hadu sehem ukoll l-UNESCO u l-Kunsill tal-Ewropa.

Matul l-2017-2018, il-Kummissjoni wettqet sitt laqgħat tal-kumitat tal-partijiet ikkonċernati u tal-koordinaturi nazzjonali sabiex tikkoordina t-tmexxija tas-Sena Ewropea; rappreżentanti tal-Parlament Ewropew ipparteċipaw fil-laqgħat bħala osservaturi.

2.2. Riżorsi

Is-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali 2018 ġiet allokata baġit ta' EUR 8 miljun, f'konformità mad-Deċiżjoni tal-Kunsill (UE) 2017/864 imsemmija hawn fuq għas-snin 2017-18. Parti kbira mill-baġit ippermettiet il-finanzjament ta' sejha ddedikata għal proġetti ta' kooperazzjoni fil-qafas tal-Ewropa Kreattiva (EUR 4.8 miljun). Barra minn hekk, il-Kummissjoni użat dan il-baġit biex tappoġġja proġetti fil-livell Ewropew, bħal ħidma mal-ICOMOS dwar standards ta' kwalità tal-UE għal intervent fuq il-wirt kulturali¹¹, il-proġett WeAre#EuropeForCulture¹², il-proġett Faro Way mal-Kunsill tal-Ewropa¹³ u l-proġett kongunt bejn l-UE u l-UNESCO dwar l-ghoti tas-setgħa liż-żgħażaq fejn jidħol il-patrimonju¹⁴; kampanja ta' komunikazzjoni u stħarriġ tal-Ēwrobarometru¹⁵ (kollha flimkien EUR 2,8 miljun). Il-bqija tal-baġit kopra għadd ta' attivitajiet ta' appoġġ u koordinazzjoni.

3. ATTIVITAJIET EWLENIN

3.1. Kampanja ta' komunikazzjoni

Ġiet organizzata kampanja ta' komunikazzjoni fil-livell tal-UE. L-udjenzi fil-mira principali kienu jinkludu tfal tal-iskola (bejn 10 u 15-il sena) u żgħażaq (bejn 15 u 25 sena).

Il-materjal ta' komunikazzjoni magħmul disponibbli għall-Istati Membri kollha tal-UE bil-lingwi rispettivi tagħhom kien jinkludi identità viżiva flimkien ma' logo mfassal specifikament għas-Sena Ewropea bl-24 lingwa kollha tal-UE, slogan - “Wirtna: fejn il-passat jiltaqa' mal-futur”, sit web¹⁶, materjal ta' komunikazzjoni stampat u awdjobiżiv bil-lingwi kollha tal-UE, kif ukoll sett ta' għodod għall-ġħalliema¹⁷. Barra minn hekk, twaqqaf bulletin ta' kull xahrejn li jiġbor aktar minn 8000 persuna (l-aktar abbonati kienu fi Spanja, l-Italja, il-Belġju, il-Grecja u Franza).

Il-kampanja tal-midja soċjali laħqet madwar 18-il miljun persuna, li l-maġgoranza tagħhom kienu żgħażaq (18-24 u 25-34 sena li jirrappreżentaw madwar 31-35 % kull wieħed). Fl-2018, #EuropeForCulture dehret 146 000 darba fil-pjattaformi tal-midja soċjali.

¹¹ <http://openarchive.icomos.org/2083/>

¹² <https://www.photoconsortium.net/we-are-europeforculture/>

¹³ <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/the-faro-way>

¹⁴ <https://en.unesco.org/news/new-network-young-cultural-heritage-professionals-emerges-unescoeu-project>

¹⁵ http://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2150_88_1_466_ENG

¹⁶ <https://europa.eu/cultural-heritage/>

¹⁷ <https://europa.eu/learning-corner/>

Is-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali ngħatat ukoll ħafna attenzjoni fil-midja stampata tradizzjonali, (26,544 artiklu tal-midja għall-qarrejja online aggregati ta' 5.3 miljun persuna). ARTE offra playlist tal-EYCH 2018 b'ħames lingwi.

3.2. Avvenimenti u inizjattivi fil-livell tal-Istati Membri u tal-UE

B'mod ġenerali ġew organizzati aktar minn 23 000 avveniment fl-2018, li laħqu aktar minn 12.8-il miljun parteċipant (11.7-il miljun parteċipant f'avvenimenti organizzati mill-Istati Membri u l-partijiet ikkonċernati u 1.1 miljun parteċipant f'avvenimenti organizzati mill-istituzzjonijiet tal-UE)¹⁸. Iċ-ċertifikat ta-EYCH tal-2018 ingħata lil aktar minn 13,000 avveniment (inkluži 2 300 fl-Irlanda biss).

Barra minn hekk, il-pajjiżi terzi assoċjati mas-Sena wettqu aktar minn 620 inizjattiva u avvenimenti, li attiraw aktar minn 600,000 parteċipant.

It-38 membru tal-Kumitat tal-partijiet ikkonċernati, inkluži l-UNESCO u l-Kunsill tal-Ewropa, implimentaw 475 avvenimenti u inizjattiva, li involvew kważi 400,000 parteċipant. Waħda mill-aktar inizjattivi ta' importanza kien hemm is-Summit tal-Wirt Kulturali Ewropew "Naqsmu l-Valuri tal-Qsim tal-Patrimonju" li sar f'Berlin f'Ġunju 2018, u li laħqet l-apice tagħha fl-Appell ta' Berlin għall-Azzjoni "Il-Wirt Kulturali għall-Futur tal-Ewropa", iffirmsat minn aktar minn 2,200 cittadin u organizzazzjoni¹⁹.

Il-Parlament Ewropew organizza konferenza ddedikata ta' livell għoli u laqgħa tal-kumitat interparlamentari dwar il-wirt kulturali Ewropew. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u l-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni organizzaw ukoll diversi attivitajiet iddedikati u attivitajiet ta' komunikazzjoni.

3.3. Proġetti ffinanzjati mill-UE u ghaxar Inizjattivi Ewropej

Il-Kummissjoni nediet sejha ddedikata għall-proposti taħt il-Programm Ewropa Kreattiva. B'rızultat ta' dan, ġew magħżula 29 progett ta' kooperazzjoni transnazzjonali minn 77 applikazzjoni, għal ammont totali ta' EUR 4.8 miljun²⁰.

Is-sejha regolari ta' Ewropa Kreattiva 2018 għal proġetti ta' kooperazzjoni kienet miftuha wkoll għall-wirt kulturali. B'rızultat ta' dan, b'kollox ingħataw EUR 10.3 miljun lil 35 progett ta' wirt kulturali permezz ta' Ewropa Kreattiva fl-2018, meta mqabbel ma' EUR 4.9 miljun għal 16-il progett fl-2016.

Barra minn hekk, l-azzjonijiet dwar il-wirt kulturali rċevew finanzjament sinifikanti minn diversi programmi tal-UE, kif previst mill-Artikolu 8 tad-Decizjoni (UE) 2017/864. Is-Sena Ewropea kienet priorità orizzontali tal-programm Erasmus+ tal-2018 u Erasmus+ ta kważi EUR 92 miljun lil 965 progett ta' kooperazzjoni u mobbiltà li jittrattaw il-wirt kulturali.

¹⁸ Stimi bbażati fuq rapporti ta' monitoraġġ trimestrali, inkluža *data* miġbura mill-koordinaturi nazzjonali tal-Istati Membri tal-UE, mill-membri tal-organizzazzjoni tal-kumitat tal-partijiet ikkonċernati tal-EYCH, u informazzjoni rċevuta mingħand l-istituzzjonijiet tal-UE.

¹⁹ <http://www.europanostra.org/wp-content/uploads/2018/06/Berlin-Call-Action-Cultural-Heritage-Future-Europe.pdf>

²⁰ Is-sejha ffukat fuq żewġ temi: it-tiċċihi ta' sens ta' appartenenza għal spazju Ewropew komuni (12-il progett – 41 % tal-finanzjament totali) u l-promozzjoni tal-wirt kulturali bhala sors ta' ispirazzjoni għall-ħolqien artistiku kontemporanju (17-il progett - 59 % tal-finanzjament totali).

Madwar EUR 6 biljun kien inizjalment disponibbli għall-wirt kulturali fil-perjodu 2014-2020 taħt il-Fondi ta' Koeżjoni. *Data* aġġornata dwar l-investiment tal-FEŻR f'azzjonijiet tal-wirt kulturali tingħata fuq il-pjattaforma tad-data ta' koeżjoni²¹. Fl-2018 u 1-2019, Orizzont 2020 alloka sa EUR 100 miljun għal proġetti ta' riċerka dwar il-wirt kulturali. Il-finanzjament mill-UE għall-ambjent permezz tal-programm LIFE, li jiffoka fuq is-siti ta' Natura 2000, kellu wkoll rwol importanti matul is-Sena Ewropea, bħall-programmi fuq it-turiżmu kulturali^{22 23} u ċ-ċittadinanza permezz tal-programm Ewropa għac-Ċittadini.

Il-Politika Agrikola Komuni permezz tal-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali (FAEŻR) tagħha wkoll appoġġjat bosta inizjattivi relatati mal-wirt kulturali rurali.

Fl-aħħar nett, fl-2018, il-Kummissjoni kompliet bl-appoġġ politiku u l-finanzjament tagħha għall-Europeana, il-pjattaforma kulturali online pan-Ewropea.

Biez tikkomplementa dawn l-isforzi ta' finanzjament, il-Kummissjoni wettqet proġetti u inizjattivi ta' politika fit-tul b'rabta ma' għaxar temi (“għaxar inizjattivi Ewropej”). Dawn ġew implementati f'kollaborazzjoni mal-Kunsill tal-Ewropa, l-UNESCO, u msieħba u organizazzjonijiet ikkonċernati oħra.

3.4. Inizjattivi transnazzjonali

Is-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali 2018 rat l-iżvilupp ta' għadd kbir ta' inizjattivi transkonfinali Ewropej mibdija mill-partijiet ikkonċernati u mill-koordinaturi nazzjonali.

Eżempji jinkludu l-#Ode2JoyChallenge²⁴, organizzata minn Europa Nostra (25 pajiż); “Work It Out”²⁵, mir-Rotta Ewropea tal-Wirt Industrijali fejn 3 000 żagħżugħ žifnu madwar l-Ewropa fl-istess hin f’10 pajiżi – u “The Torch Initiative”²⁶, kordinata mill-Futur tal-Wirt Religjuż, li ġabar memorji personali u stejjer ta' persuni b'rabta mal-wirt religjuż.

Fl-aħħar nett, żewġ eżempji ta' inizjattivi mmexxija minn Stati Membri li nfirxu fl-Ewropa kollha huma “Rendez-vous aux Jardins”²⁷, mill-Ministeru Franciż tal-Kultura (16-il pajiż); kif ukoll “Ringing the Bells”²⁸ immedija mill-Kumitat għall-Wirt Kulturali Ġermaniż (800 qanpiena f’25 pajiż daqqu fl-istess hin fil-Jum Internazzjonali tal-Paċi fil-21 ta’ Settembru 2018).

3.5. Il-huq globali tas-Sena Ewropea 2018

Is-Sena Ewropea kellha l-huq globali. Il-pajjiżi tal-Balkani tal-Punent (l-Albanija, il-Božnija-Herzegovina, ir-Repubblika tal-Maċedonja ta' Fuq, il-Montenegro u s-Serbja), kif ukoll il-Georgia, l-Iżlanda, in-Norveġja u l-Iżvizzera kienu assocjati mas-Sena.

Is-Sena Ewropea appoġġgat ukoll il-bini ta' kapaċità għas-settur tal-patrimonju fid-dinja kollha²⁹.

²¹ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/9gyi-w56p>

²² Programm għall-kompetittivitā tal-intrapriżi u tal-intrapriżi żgħar u medji https://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_mt

²³ 02 02 77 21 Azzjoni ta' preparazzjoni Prodott tat-Turiżmu Ewropew relataż mal-Kultura transnazzjonali

²⁴ <https://www.europanostra.org/ode-joy-challenge/>

²⁵ <https://www.erih.net/projects/erih-dance-event-work-it-out/>

²⁶ <https://www.frh-europe.org/projects/frh-torch/more-information/>

²⁷ <https://rendezvousauxjardins.culture.gouv.fr/>

²⁸ <https://sharingheritage.de/en/projects/friede-sei-ihr-erst-gelaeute-ringing-the-bells/>

²⁹ - Proġetti li jappoġġaw il-holqien ta' netwerk sostenibbli ta' operaturi ta' patrimonju permezz tar-“rotta ta’ wirt kulturali tal-Balkani tal-Punent”;

Il-bini ta' kapaċitajiet għall-ġlieda kontra t-traffikar tal-patrimonju, is-sakkeġġi u l-qedda fl-Iraq, il-Libja, is-Sirja u l-Jemen permezz ta' progett konġunt mal-UNESCO;

Id-Delegazzjonijiet tal-UE madwar id-dinja kkontribwew biex iżidu l-profil internazzjonali tas-Sena permezz ta' attivitajiet differenti.

4. EŻITI TA' POLITIKA FIL-LIVELL TAL-UE

Minbarra serje ta' avvenimenti madwar l-Ewropa u lil hinn minnha, is-Sena Ewropea wasslet għal īnfra riżultati tangibbli u eżiti ta' politika.

4.1. Impenn ghall-wirt kulturali

Is-Sena Ewropea tat bidu għal firxa ta' inizjattivi biex jiġu involuti kemm il-ġenerazzjonijiet taż-żgħażaq kif ukoll tal-anzjani, il-professjonisti u l-komunitajiet lokali fil-wirt kulturali u fid-dimensjoni Ewropea tiegħu. Ir-riżultati tangibbli jinkludu:

- 30 miljun persuna ġadu sehem fis-60 000 avveniment tal-edizzjoni speċjali tal-Jiem Ewropej tal-Wirt, li kienet iddedikata għas-Sena Ewropea³⁰;
- L-Europeana implimentat ghadd kbir ta' attivitajiet ta' l-huq biex tappoġġja l-aċċessibbiltà digitali tar-riżorsi tal-wirt;
- premju speċjali bħala parti mill-Premjijiet Access City tal-Kummissjoni Ewropea 2019³¹, li ngħata lill-iblet ta' Vilborg (id-Danimarka) u ta' Monteverde (l-Italja) biex tittejjeb l-aċċessibbiltà għall-persuni b'diżabilitajiet;
- Iċ-Ċentru Konġunt tar-Ričerka tal-Kummissjoni Ewropea żviluppa għodod ġoddha biex irrawwem l-involviment taċ-ċittadini fil-wirt kulturali: il-pjattaforma online “Story Maps”³² (informazzjoni interattiva u faċilment aċċessibbli dwar inizjattivi ta' wirt kulturali mmexxija mill-UE fl-Ewropa), u l-applikazzjoni tal-web “Cultural gems”³³ (biex jiġi kondiviżi u estiż l-għarfien dwar lokalitajiet kulturali fi bliest Ewropej);
- Il-“Wirt Kulturali” kien it-tema ta' priorità tal-2018 fl-eTwinning, il-komunità għall-ġħalliema u l-iskejjel fl-Ewropa. Il-ktieb tal-eTwinning “Europe’s cultural heritage through eTwinning” (Il-wirt kulturali tal-Ewropa permezz tal-eTwinning)³⁴ offra eżempji ta' progetti u attivitajiet; Konferenza finali ġabret 600 partecipant;
- Sett ta' Għodod u logħba online bil-lingwi kollha tal-UE appoġġjat lill-ġħalliema ta' kwalunkwe suġġett jew dixxiplina biex jintroduċu l-wirt kulturali fil-klassijiet³⁵;
- 15,000 żagħżugħ u żagħżugħha Ewropej skoprew il-wirt kulturali tal-Ewropa permezz tal-inizjattiva pilota DiscoverEU;
- Iż-żgħażaq ivvolontarjaw fi prodotti marbuta mal-patrimonju permezz tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà.

4.2. Is-sostenibbiltà tal-wirt kulturali

Matul l-2018, il-Kummissjoni Ewropea u l-organizzazzjonijiet shab implementaw firxa ta' azzjonijiet biex jintegraw il-wirt kulturali fil-politiki ambjentali, arkitettonici u dawk tal-ippjanar. Ir-riżultati tangibbli jinkludu:

- Id-Dikjarazzjoni ta' Leeuwarden³⁶ dwar l-użu adattiv mill-ġdid ta' wirt mibni;

u l-indirizzar ta' objettivi ewlenin ta' žvilupp fl-Iran, l-Afganistan u l-Asja Ċentrali permezz tal-Kurituri tal-Wirt tat-Triq tal-Harir (appoġġ ta' finanzjament ta' EUR 3.4 miljun)

<https://en.unesco.org/silkroad/about-silk-road>

³⁰ ktejjeb b'101 idea ta' avveniment li wieħed jista' jieħu sehem fihom fil-Jiem Ewropej tal-Wirt 2018 - https://europa.eu/cultural-heritage/toolkits/101-event-ideas-european-heritage-days_mt

³¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=mt&pubId=8208&furtherPubs=yes>

³² <http://eu-commission.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=e3e538d4e4b743c8a6bc7a363fbc2310>

³³ <https://culturalgems.jrc.ec.europa.eu>

³⁴ <https://www.etwinning.net/eun-files/Online%20-%20eTwinning%20publication%202024.09.2018.pdf>

³⁵ https://europa.eu/learning-corner/sites/teachers2/files/files/eych-2018-toolkit-teachers_mt.pdf

- Katalgu tal-ahjar prattiki fl-užu tal-investimenti mill-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonal, inkluži l-programmi Interreg, biex il-wirt kulturali jiġi protett ahjar, jintuża mill-ġdid, jissahha u jiġi promoss³⁷;
- Ir-rapport³⁸ dwar il-konnessjonijiet bejn il-patrimonju u n-netwerk³⁹ Natura 2000⁴⁰;
- Ir-rakkomandazzjonijiet tal-politika⁴¹ għal turiżmu kulturali sostenibbli b'definizzjoni ġdida ta' turiżmu kulturali sostenibbli;
- 18-il Destinazzjoni Ewropea ta' Ecċellenza⁴² nghataw premju EDEN għall-iżvilupp ta' offerta specifika ta' turiżmu bbażata fuq l-assi kulturali tangħibbli lokali tagħhom⁴³;
- Il-“Vjaġġi tal-Patrimonju Dinji fl-UE” b'kooperazzjoni mal-UNESCO li tgħaqeqad 34 sit ikoniku u inqas magħruf tal-Patrimonju Dinji tal-UNESCO f'19-il pajjiż Ewropew⁴⁴;
- 6 progetti transnazzjonali b'46 beneficijari pppromwovew prodotti tat-turiżmu transnazzjonali relatati mal-wirt kulturali Ewropew bl-užu ta' teknologiji relatati mal-CCIs⁴⁵;
- Id-“Dikjarazzjoni ta’ Barċellona”⁴⁶ biex jittejbu s-sostenibbiltà u l-kompetittività tal-impatti soċċali u kulturali tat-turiżmu fl-Ewropa.

4.3. Il-harsien tal-wirt kulturali

L-EYCH 2018 tat-bidu għal mobilizzazzjoni fuq skala kbira biex jitjieb il-mod kif il-wirt kulturali jiġi protett fil-livell Ewropew. Ir-riżultati tangħibbi jinkludu:

- "Principi ta' kwalità Ewropej għal interventi ffinanzjati mill-UE b'impatt potenzjali fuq il-wirt kulturali", b'kooperazzjoni mal-ICOMOS⁴⁷;
- Studju dwar is-Salvagwardja tal-Wirt kulturali mid-Diżastri Naturali u Kkawżati mill-Bniedem - l-ewwel tfassil ta' strategiji u ghodod fil-livell tal-UE li jikkontribwixxu għall-implimentazzjoni tal-Qafas ta' Sendai għat-Tnaqqis tar-Riskju ta' Diżastri u li jwitti t-triq għal kooperazzjoni mtejba bejn l-Istati Membri⁴⁸;
- Progetti ta' riċerka u bini ta' kapaċità biex jitjieb il-fehim tar-riskji ta' diżastri għall-wirt kulturali⁴⁹ u biex jissahha miżuri preventivi;
- Studju dwar il-kummerċ illeċitu tal-proprjetà kulturali u l-užu tat-teknologiji disponibbli biex dan jiġi miġgieled; il-kontribut għal fehim ahjar ta' din l-attività kriminali u kif din għandha titrażżan⁵⁰;

³⁶ https://europa.eu/cultural-heritage/news/declaration-adaptive-reuse-built-heritage-adopted_en

³⁷ Il-ktieb elettroniku “Connecting Cultures, Connected Citizens” - <http://www.interact-eu.net/library/e-book-connecting-cultures-connected-citizens/pageflip>

³⁸ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/links_natural_cultural_heritage_en.htm

³⁹ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

⁴⁰ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/pdf/case_study_natura2000_cultural_heritage.pdf

⁴¹ Rakkomandazzjonijiet tal-Grupp ta' Hidma ta' Metodu Miftuh ta' Koordinazzjoni għal Turiżmu Kulturali Sostenibbli. Ara https://europa.eu/cultural-heritage/toolkits/sustainable-cultural-tourism-recommendations_mt

⁴² https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/eden/about/themes_en#y2017

⁴³ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/eden/about/themes_en#y2017

⁴⁴ <https://visitworldheritage.com/en/eu/>

⁴⁵ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/29223>

⁴⁶ Mibdija minn NECSTouR f'kooperazzjoni mal-Kummissjoni Ewropea għat-Turiżmu, Europa Nostra, in-Netwerk Ewropew għat-Turiżmu Kulturali bl-appogg tal-Alleanza tal-Wirt Ewropew 3.3. Ara: <http://necstour.eu/news/barcelona-declaration-“better-places-live-better-places-visit”-necstour’s-legacy-2018-european>

⁴⁷ <http://openarchive.icomos.org/2083/>

⁴⁸ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8fe9ea60-4cea-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-71040971>

⁴⁹ F'konformità mal-Qafas ta' Sendai għat-Tnaqqis tar-Riskju ta' diżastri, il-mira C (Stima tat-Telf Ekonomiku Dirett), https://www.unisdr.org/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf

- Sett ta' ghodod żviluppati b'kooperazzjoni mal-UNESCO għal uffiċjali Ewropej tal-ġudikatura u tal-infurzar tal-ligi fil-ġlieda kontra t-traffikar illeċitu tal-proprjetà kulturali⁵¹;
- Il-valutazzjoni tal-possibbiltà li jiġi promoss l-użu ta' Copernicus, il-Programm ta' Osservazzjoni tad-Dinja tal-UE, għall-preservazzjoni, il-monitoraġġ u l-ġestjoni tal-Wirt Kulturali⁵²;
- Il-mobilizzazzjoni tal-wirt kulturali u tas-settu tal-preservazzjoni storika għal azzjoni klimatika bhala appoġġ għall-Ftehim ta' Parigi dwar il-Mobilizzazzjoni tal-Wirt Klimatiku. Din ġiet organizzata għas-Summit Globali dwar l-Azzjoni Klimatika tal-2018, f'kooperazzjoni mal-ICOMOS⁵³.

4.4. Innovazzjoni

Is-Sena Ewropea 2018 tat bidu għal sforz fuq skala kbira biex jitrawwem il-ħolqien ta' soluzzjonijiet innovattivi u avvanzati għall-isfidi tas-settu tal-wirt kulturali. Ir-riżultati tangibbli jinkludu:

- Il-pubblikkazzjoni “Policy Review: Innovation in Cultural Heritage Research” (Reviżjoni tal-Politika: Innovazzjoni fir-Ričerka dwar il-Wirt Kulturali)⁵⁴, il-Cordis Results Pack (il-Pakkett tar-Riżultati ta' Cordis) bit-titolu “Heritage at Risk: EU research and innovation for a more resilient cultural heritage” (Il-Wirt fil-Periklu: Riċerka u innovazzjoni tal-UE għal wirt kulturali aktar reżiljenti)⁵⁵ u l-pubblikkazzjoni bit-titolu “Innovative solutions for Cultural Heritage” (Soluzzjonijiet innovattivi għall-Wirt Kulturali)⁵⁶;
- “Fostering cooperation in the European Union on skills, training and knowledge transfer in cultural heritage professions” (It-trawwim tal-kooperazzjoni fl-Unjoni Ewropea dwar il-ħiliet, it-tahriġ u t-trasferiment tal-gharfien fi profesjonijiet tal-wirt kulturali) - manwal ta' prattiki tajba għall-istituzzjonijiet kulturali u tal-edukazzjoni⁵⁷;
- It-thejjija tal-edizzjoni l-ġdida tal-“Osservatorju tal-Bliet Kulturali u Kreattivi”⁵⁸, ghoddha ta' referenza għall-monitoraġġ tal-prestazzjoni tal-“Bliet Kulturali u Kreattivi” fl-Ewropa;
- Il-proġett pilota kongunt tal-UE-Kunsill tal-Ewropa “STEPS”⁵⁹, li għandu l-għan li jeżamina mudelli vijabbbli għall-governanza partecipattiva;
- Il-proġett Kongunt tal-UE-Kunsill tal-Ewropa “The Faro Way”: partecipazzjoni msahha fil-wirt kulturali⁶⁰.

⁵⁰ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d79a105a-a6aa-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>

⁵¹ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000266098>

⁵² https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/220f385f-76bd-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en?WT.mc_id=Selectedpublications&WT.ria_c=677&WT.ria_f=3988&WT.ria_ev=search

⁵³ <https://www.globalclimateactionssummit.org/events/cultural-heritage-network-2/>

⁵⁴ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1dd62bd1-2216-11e8-ac73-01aa75ed71a1>

⁵⁵ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1dcbe60b-79ba-11e8-ac6a-01aa75ed71a1/>

⁵⁶ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2a7477b0-e988-11e8-b690-01aa75ed71a1/language-en>

⁵⁷ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e38e8bb3-867b-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-98656174>

⁵⁸ <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/>

⁵⁹ <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/cultural-heritage-and-diversity>

⁶⁰ <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/-/new-joint-project-the-faro-way-enhanced-participation-in-cultural-heritage->

- Ir-rapport tal-grupp ta' esperti tal-UE dwar il-governanza parteċipattiva tal-wirt kulturali⁶¹.

5. SEGWITU - IL-QAFAS EWROPEW GHALL-AZZJONI DWAR IL-WIRT KULTURALI

Sabiex jiġi żgurat l-impatt ta' politika fit-tul tas-Sena Ewropea, fil-5 ta' Diċembru 2018, il-Kummissjoni Ewropea ppubblikat Qafas Ewropew għall-Azzjoni dwar il-Wirt Kulturali⁶² (SWD (2018) 491) li jistipula direzzjoni komuni għal attivitajiet relatati mal-patrimonju fuq livell Ewropew, primarjament fil-politiki u l-programmi tal-UE.

Il-Qafas għal Azzjoni huwa organizzat madwar erba' principji, ħames pilastri, u 65 azzjoni.

L-erba' principji tal-Qafas Ewropew ta' Azzjoni dwar il-Wirt kulturali huma approċċe iffukat fuq in-nies, l-integrazzjoni fil-politiki differenti tal-UE, it-tfassil ta' politika bbażata fuq l-evidenza u koperazzjoni bejn diversi partijiet ikkonċernati.

Il-ħames oqsma ta' azzjoni huma kif gej:

- Il-wirt kulturali għal Ewropa inkluživa: parteċipazzjoni u aċċess għal kulhadd
- Il-wirt kulturali għal Ewropa sostenibbli: soluzzjonijiet intelligenti għal ġejjeni koeżiv u sostenibbli
- Il-wirt kulturali għal Ewropa reżiljenti: il-ħarsien tal-wirt fil-periklu
- Il-wirt kulturali għal Ewropa innovattiva: il-mobilizzazzjoni tal-gharfi u tar-riċerka
- Il-wirt kulturali għal shubijiet dinjin aktar b'saħħithom: it-tishiħ tal-kooperazzjoni internazzjonali.

Il-Qafas jistabbilixxi wkoll grupp ġdid ta' esperti ta' hafna partijiet ikkonċernati tal-Kummissjoni dwar il-Wirt Kulturali⁶³, li se jaġixxi bħala pjattaforma għall-konsultazzjoni u l-iskambju tal-ahjar prattika għal politiki sostenibbli u parteċipatorji dwar il-wirt kulturali fl-Ewropa.

6. VALUTAZZJONI GLOBALI

Is-Sena Ewropea kellha succcess fit-tishiħ tad-dimensjoni Ewropea tal-wirt kulturali.

F'Dikjarazzjoni adottata f'Bucharest fis-16 ta' April 2019, il-Ministri tal-Kultura tal-UE rrikonoxxew⁶⁴ li “the success of the European Year of Cultural Heritage 2018 was based on an appropriate multi-stakeholder governance framework, a clear thematic focus, the engagement of different parts of our societies and cross-border cooperation” (is-suċċess tas-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali 2018 kien ibbażat fuq qafas ta' governanza xieraq ta' hafna partijiet ikkonċernati, fokus tematiku ċar, l-involviment ta' partijiet differenti tas-soċjetajiet tagħna u kooperazzjoni transkonfinali)⁶⁵.

Huma esprimew is-sodisfazzjon tagħhom bil-Qafas Ewropew għall-Azzjoni dwar il-Wirt Kulturali u esprimew appoġġ għal aktar azzjoni tal-UE fil-qasam, skont il-linji espressi fil-Qafas għal Azzjoni.

⁶¹ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b8837a15-437c-11e8-a9f4-01aa75ed71a1/language-en>

⁶² <https://ec.europa.eu/culture/sites/culture/files/library/documents/staff-working-document-european-agenda-culture-2018.pdf>

⁶³ https://ec.europa.eu/culture/news/call-applications-cultural-heritage-forum_en

⁶⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/39209/190416-bucharest-declaration-on-the-role-of-culture-in-building-europees-future.pdf>

⁶⁵ <https://www.consilium.europa.eu/media/39209/190416-bucharest-declaration-on-the-role-of-culture-in-building-europees-future.pdf>

Il-Parlament Ewropew kien ta' appoġġ kbir għas-Sena Ewropea u għal aktar azzjonijiet fil-livell tal-UE favur il-patrimonju. Filwaqt li ddiskutew ir-riżultati tas-Sena fil-Kumitat ghall-Affarijiet Kulturali, il-membri tiegħu rrikonoxxew li din hija waħda mis-suċċessi sinifikanti ta' din il-Kummissjoni kemm f'termini ta' inizjattivi politici kif ukoll ta' implimentazzjoni. Huma faħħru l-mudell ta' ġestjoni integrata, l-ispirtu ta' kooperazzjoni bejn il-partijiet ikkonċernati kollha, u talbu segwitu ambizzju⁶⁶.

7. KONKLUŻJONI

Is-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali kellha impatt požittiv fuq il-perċezzjoni tal-wirt kulturali tal-Ewropa bħala riżorsa b'saħħitha ghall-Ewropa. Billi enfasizzat il-wirt kulturali Ewropew fuq l-aġendi tal-UE u dawk nazzjonali u mobilizzazzjoni wiesgħa tal-atturi, is-Sena kkontribwiet għal konverżazzjoni interkulturali dwar dak li għandha in komuni l-Ewropa.

Abbaži tar-riżultati tas-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali u filwaqt li jitqiesu l-principji identifikati fil-Qafas Ewropew ghall-Azzjoni, il-Kummissjoni flimkien mal-Istati Membri u l-partijiet ikkonċernati tal-wirt kulturali se jkomplu jimplimentaw viżjoni fit-tul ghall-ġestjoni, il-ħarsien u t-titjib tal-wirt kulturali tal-Ewropa.

⁶⁶ Laqgha tal-kumitat CULT fit-2 ta' April 2019, <http://europarl.europa.eu/elive/en/committees/video?event=20190402-0900-COMMITTEE-CULT>